

Groddjurs- inventering i Kyrksjödammen

November 2013

Miljöförvaltningen

Groddjursinventering i Kyrksjödammen
November 2013

Publikationsnummer: 1

Dnr: 2013–15847

ISBN: -

Utgivningsdatum: 2013-11-26

Utgivare: Miljöförvaltningen i Stockholm

Kontaktperson: Gunilla Hjorth

Produktion: Miljöförvaltningen i Stockholm

Distributör: Miljöförvaltningen i Stockholm

Omslagsfoto: Miljöförvaltningen i Stockholm

Konsult:
Martina Kiibus

Innehåll

<i>Uppdrag</i>	4
<i>Bakgrund</i>	4
<i>Metod</i>	4
<i>Resultat</i>	5
<i>Allmänna bedömningar av Kyrksjödammen</i>	6
<i>Slutsats</i>	7
<i>Referenser</i>	8

Uppdrag

Uppdraget bestod i att under tre fältbesök översiktligt inventera groddjursfaunan i Kyrksjölötens groddamm. Inventeringen skedde med hjälp av ficklampa längs strandkanten kvälls- och nattetid under leksäsongen i april-maj 2013. Fokus låg på att konstatera eventuell förekomst av större vattensalamander, som underlag inför en eventuell utplantering av större vattensalamander i dammen. Övriga groddjursobservationer noterades och angavs som uppskattat antal individer.

Inventering och rapportskrivning utfördes av biologen Martina Kiibus. Projektet är ett samarbete mellan miljöförvaltningen och Bromma stadsdelsförvaltning. Ansvarig inom Stockholms stad har varit Gunilla Hjorth, miljöförvaltningen, i samråd med Anders Salomonson, Bromma stadsdelsförvaltning. Vide Ohlin från Stockholms Herpetologiska förening har bidragit med vissa observationer.

Bakgrund

I bevarandeplanerna för Natura 2000-området Kyrksjölöten står det att man bör överväga utplantering av större vattensalamander om inte arten vandrar in självmant (Länsstyrelsen, 2007).

Groddammen anlades 2007 av Stockholms stad (idrottsförvaltningen) och har utvidgats vid två tillfällen, senast vintern 2013. Den senaste säkra observationen av större vattensalamander i Kyrksjölöten är från 1996, då enstaka larver iaktogs (SBK 1997). Därefter har området inventerats vid flera tillfällen utan att större vattensalamander har hittats (Ekologigruppen, 2003, Länsstyrelsen, 2007 samt Bolander och Södertörnsekologerna, 2009).

Metod

Tre fältbesök utfördes; den 7 maj, den 23 maj och den 30 maj. Dessutom gjordes ett extra kortare fältbesök den 3 maj. Vide Ohlin från Stockholms Herpetologiska förening besökte också dammen den 25 april.

Huvudsyftet var att konstatera eventuell förekomst av större vattensalamander, varför inventeringen inte kan betraktas som kvantitativ. Metodiken innebar att dels gå ett antal långsamma varv runt dammen och lysa in mot dammen med ficklampa, s.k. strandkantsinventering, dels stanna upp och spana längre stunder vid platser där det var lättare att observera groddjur.

Eftersom våren var sen i år förlades första besöket så sent som till den 3 maj, för att sedan kunna se om fler groddjur skulle dyka upp under slutet av månaden. Detta gav även möjlighet att iaktta hur dammen utvecklades, för att få en uppfattning om den kan utgöra en bra livsmiljö för större vattensalamander. Dammen besöktes vid lite olika väderförhållanden för att få ett mer representativt resultat.

Resultat

Totalt gjordes 27 observationer av vanlig padda och 24 observationer av mindre vattensalamander. Ingen större vattensalamander observerades under inventeringen och inte heller någon rom av groddjur. P.g.a. inventeringsmetodiken kan vissa av observationerna ha varit samma individer som tidigare kvällar, vilket gör siffrorna osäkra.

25 april (Vide Ohlin på kvällen): 4 paddor och 5 mindre vattensalamandrar.

3 maj (19.00–20.15): Klart väder. Ingen observation av vare sig adulter eller rom. Det här besöket gjordes tidigare på kvällen än övriga inventeringstillfällen, så troligen hade inte eventuella groddjur kommit igång ännu.

7 maj (från kl 22.00): Klart väder. Som mest sågs på ett varv 16 paddor och 8 mindre vattensalamandrar. Ingen rom. Inga grodor, men de hördes inifrån fuktlövslogen. Ingen observation av större vattensalamander. Övriga vattendjur: Dykarbaggar, skräddare och igel.

22 maj (från kl. 22.00): Regn. Regnet gjorde att det var lite svårare att observera groddjuren. Dessutom hade det kommit upp en hel del andmat, som också försvårade sikten. Som mest sågs på ett varv 3 paddor, 1 obestämd stjärtlös groddjursart och 5 mindre vattensalamandrar. Ingen rom. Ingen observation av större vattensalamander. Dykarbaggar och skräddare.

30 maj (från kl. 21.00): Sol. Besöket började tidigare och avslutades senare för att också kunna studera dammens vegetation. Som mest sågs på ett varv 4 paddor och 6 mindre vattensalamandrar. Vid ett tillfälle skrämdes 3 paddor ner från vegetationen på land. Ingen rom. Inga större vattensalamandrar. Dykarbaggar och skräddare.

Dammen var mer svårinventerad den 30 maj, bland annat p.g.a. mer andmat i dammen, och att ytan i den sydöstra ”viken” hade en tjock oljeliknande hinna av algblomning. På andra håll var det svårt att komma nära dammen p.g.a. brant strandkant (västra delen) och vattenfylld lera som inte bar (nordöstra delen), vilket också försvårade inventeringen.

Allmänna bedömningar av Kyrksjödammen

Groddammen är placerad strax söder om Kyrksjön, inom den del av Kyrksjölötens naturreservat som också utgör Natura 2000-område. Dammen ligger i brynzonen mellan ängsmark och fuktlövskog. Den anlades 2007 av Idrottsförvaltningen och har därefter utvidgats vid två tillfällen, senast vintern 2013. Det innebär att den vid inventeringstiden ännu gav ett litet ”ofärdigt” intryck. Bland annat hade man lagt ett upplag av grävmassor i östra strandkanten (se bild). Med tiden kommer dammen troligen att smälta in mer i terrängen.

Den vegetation som observerades var framför allt andmat och finbladigt gräs. För att öka möjligheterna för salamandrarna att lägga rom kan man därför överväga att plantera in lite undervattensvegetation som slinga och liknande växter.

Vid inventeringen hade ännu ingen igenväxning av dammen skett, men på hösten har kunnat konstateras att kaveldun snabbt växt upp i de grundare partierna (muntlig uppgift från Gunilla Hjorth, miljöförvaltningen). Detta innebär att skötseln av dammen bör ses över närmare.

Om en utplantering ska göras bör den ske på samma sätt som den lyckade återetableringen av större vattensalamander i Judarskogen, då aduler flyttades dit från Olovslundsdammen. Dessa aduler hägnades in och när leksäsongen var över flyttades de tillbaka till Olovslund. De fångades in i hinkfällor som placerades med öppningen i marknivå invid staketet. Ett bekymmer i Judarskogen var att det var mycket lera i strandkanten och att den leran blev vattenmättad och därmed var det svårt att få hinkarna att hålla sig på plats. Förhållandena runt Kyrksjödammen bedöms vara liknande, d.v.s. det är mycket vattenmättad lera i framför allt de nordöstra och östra delarna av dammen. Här kan man kanske komplettera med något grövre, torrare material.

Ett alternativ och komplement till hinkfällorna vore att natttid lysa med ficklampa på staketets insida och hitta de adulta djuren som är på väg upp på land. Längs den västra och nordvästra strandkanten av Kyrksjödammen var det högväxt vegetation av t ex kirskaål, löktrav och brännässla. Här blir det svårt att göra den typen av observationer. Då får man i så fall se till att vegetationen röjs bort. Längs den här delen av dammen är stränderna ganska branta, möjligen bör de fasa ner så att de blir flackare och mer svagt sluttande.

Slutsats

Då inga större vattensalamandrar återfunnits sedan 1996 vare sig vid denna inventering eller tidigare, kan man med största sannolikhet dra slutsatsen att arten har försvunnit från området. Den anlagda groddammen utgör uppenbarligen en livsmiljö för mindre vattensalamander och padda, vilket också överensstämmer med Södertörnsekologernas groddjursinventering från 2008 (Bolander och Södertörnsekologerna, 2009). Däremot hittades varken i år eller 2008 några andra groddjursarter vid inventeringarna.

Därför bör man överväga att i enlighet med bevarandeplanerna för Natura 2000-området plantera in större vattensalamander i Kyrksjödammen. Erfarenheter från Judarskogen visar att en sådan utplantering är möjlig och gav där mycket lyckade resultat (Kiibus, 2012). Det vore dock lämpligt att vänta något år tills dammiljön i Kyrksjölöten blir mer ”stabil” och att inför en sådan utsättning utföra de ovan föreslagna åtgärderna. En skötselplan för dammen vore också önskvärd, även om ingen utplantering

kommer till stånd. Här kan man utgå från den skötselplan som gjorts för Judardammen och det underlagsmaterial som finns inför projekteringen av Judardammen.

Referenser

Ekologigruppen 2003: *Större vattensalamander i Judarn, Kyrksjön och vid Hansta. Inventering och åtgärdsförslag.*

Martina Kiibus 2012: *Uppföljning av återintroduktion av större vattensalamander i Judarskogen.*

Länsstyrelsen, 2007: *Kyrksjölöten SE0110173. Bevarandeplan för Natura 2000-område*

Stockholms stad, stadsbyggnadskontoret 1997: *Groddjur – indikatorer på biologisk mångfald.*

Bolander och Södertörnsekologerna 2009: *Södertörnsekologernas groddjursprojekt 2008. Ett rikt och nära djurliv Miljöövervakning av groddjur i och nära tätort.*